

Når indholdet fremmer formen

Den socialkritiske danmarksskildrer Erik Hagens i fuld, farverig udfoldelse på Arbejdermuseet.

KUNST

Velfærdshverdag – i billeder fra 60'erne til nu. Erik Hagens. Arbejdermuseet, Rømersgade 22. Til 15. august. Vises senere på Vendsyssel Kunstmuseum, Rønnebæksholm og Bornholms Kunstmuseum (www.arbejdermuseet.dk). ♥♥♥♥♥♥♥♥

Den røde tråd falder straks i øjnene, når man vandrer rundt på Erik Hagens' udstilling nede i kælderen i Rømersgade. For denne gang er tråden rigtig rød, rød som et rødt flag. Ophængningen er tæt, måske endda lidt rodet og ikke ligefrem kræsen i sin sammensætning. Erik Hagens' malerier, off-settryk og træsnit gennem knap halvtreds aktive år er tydeligvis ikke hængt op for at danne hverken underkant eller overkant eller for at skulle befinde sig i samme indbyrdes afstand.

Men princippet i ophængningen kan minde om princippet i hvert eneste billede, der er kommet op på væggen. Vi er på Arbejdermuseet, hvor et billedes informationsværdi bør være vigtigere end dets kunstæstetiske indpakning. Set på den måde kan der kun være flydende grænser mellem en plakat, et skilt og et maleri. For også et maleri er en slags meddelelse, og af meddelelser må man kræve, at de har et publikum og et budskab, der kan forstås. I det forhold adskiller et maleri sig ikke fra et gadeskilt. Derfor har Hagens også lavet skilte, bl.a. til den første halalslagterbutik i København.

Grimt? Muligvis, set med borgerlige øjne. Men sandt? Ja, i hvert fald set med kunstnerens øjne. Men også set med mange andres. Erik Hagens' ståsted på venstrefløjen ville forbyde ham at male et billede, der bare var en øjenfornøjelse. Hvis man har sat sig for at skildre det myldrende mekaniserede industrisamfund derude, med alt hvad dets hverdag rummer af fristelser, smerter og trivialiteter, kan æstetikken ikke være det afgørende nåleøj. For så slap ingenting igen. Skildringen af den moderne virkelighed og hensynet til det pittoreske kan ikke forenes, medmindre man klipper mere end én hæl og hugger mere end én tå. Og det gør denne kunstner ikke.

ENGANG placerede en ung Hagens bombeeksplosioner foran den amerikanske ambassade. Selv om eksplosionerne kun var i pap, kunne man godt have forventet, at han dengang havde været med i Den Eksperimenterende Kunstskele. Det var han ikke. Først da han i 1970'erne udstillede i gruppen Arme og Ben, slog han følge med Gernes, Kirkeby, Bjørn Nørgaard, Lene Adler Petersen og andre, der ti år tidligere havde dannet deres egen antiakademiske eksperimentelbase. Senere kom han med på Eks-Skolens Trykkeri. Lige som Richard Winther havde Hagens haft sin gang på Kunstakademiet, og med Søren Hjørth Nielsen som lærer var der intet mærkeligt i, at samtidsskildringen blev ved med at presse sig på. I sine malerier

SKRÆKSCENARIO. Allerede i 1985 gav Erik Hagens sit bud på danskernes fremmedfrygt i akvarellen 'Indvandrerkrænk'. Foto: ABA Foto

og særlig gode træsnit har han aldrig forladt denne figurative verden. Han er blevet fortælleren med et ærinde.

Det fremgår særlig tydeligt i de store malerier, som han i slutningen af 1970'erne malede fra København, og hvor han lagde vægt på at indkredse miljø, færdsel og fællesskab. Især tre titler er væsentlige:

'Sommer i den sorte firkant', 'Palads biografen' og 'Københavns Vinterbane'. Det er en slags 'Vi er alle i samme båd'-malerier, men de moraliserer ikke mere over menneskeheden, end Pieter Brueghel gjorde for 450 år siden. Der skal ikke herske nogen tvivl om, hvor Hagens hører hjemme i det politiske spektrum. Det kan man se af 'Efter lukketid', hvor et Danmark efter optagelsen i EF (nu: EU) er symboliseret ved en købmandsbutik, der har måttet dreje nøglen om. Budskabet er ikke til at tage fejl af, men den politiske pegfinger ødelægger ikke udsigten. Man kan stadig se varerne på hylden; de varer, som ingen længere vil have.

DER SKAL VÆRE en grund til at lave kunst, som ikke kun handler om kunsten – og kunstneren – selv. I 1999 skrev Hagens en Kronik i Politiken. Han var provokeret, for titlen var provokerende: 'Hjælp, jeg er rindalister', hed den. I Kroniken anklagede han samtidskunsten for at have glemt folket til fordel for kunstinstitutionen. Det sidste ord er en fællesbetegnelse for alt det, der i dag refererer til medier, meningsdannere, kunstmuseer, fonde og forkromede gallerier. Her synes alt tilladt, blot det ikke er folkeligt, letforståeligt eller set tidligere. Kunst må åbenbart ikke være

BIOGRAFISK. Maleriet 'Palads' er fra 1977-78 og tilhører Avedøre Gymnasium, når det ikke, som nu, er udstillet på Arbejdermuseet. Foto: ABA Foto

formidling af noget alment kendt, men forskning i det endnu ukendt. Den skal være som et spørgsmål uden svar eller som en sudokuopgave uden løsning. »Den ulyst over for nutidig billedkunst, som jeg har fået og deler med både oprigtigt kunstinteresserede og dem, vi kalder rindalister, opstår, fordi det er svært at værdsætte noget, man ikke kan føle sig som en del af. Nu kommer kunstneren med henvisninger og insisterer på retten til at udpege og ophøje almindeligheder til kunst ... Man er

efterhånden blevet godt træet af al denne hittepåsomhed, der klæber til den elitære kunstudøvelse«, skrev han.

Meget kan man beskyldte Hagens for. Men ikke for at være hittepåsom. Hans profane kunstsyn fremgår overalt af udstillingen 'Velfærds hverdag i billeder fra

60'erne til nu' og trækker det ned i jordhøjde. Hvad man ser på hans billeder, kunne ske eller allerede sket, og flere af dem er oplagte som illustrationer i en nyere danmarkshistorie, f.eks. linoleumssnittet 'De fleste politikere er dumme'. Han er ikke bange for at slippe kunsten ud i samfundet, eftersom han for længst har sluppet samfundet ind i kunsten. Og ikke kun for samfundet gælder det, at solidaritet skaber sammenhængskraft. Det gælder også for kunsten. Derfor er Erik Hagens' udstilling værd at gå på motivjagt i. Og værd at respektere: for den taler med tydelige beviser om en kunstners integritet. Så glem, at han ikke tegner så godt. For måske har han slet ikke lyst til at gøre det. Der er vigtigere ting på spil, og formen fremmer ikke indholdet. Det er lige omvendt med billedkunstneren Erik Hagens.

Det righoldige udvalg af billeder er fastholdt i et lige så billed- og informationsmættet katalog, som ud over fotografier og farvestrålende illustrationer er forsynet med to læseværdige og gennemarbejdede tekster, af Hanne Abildgaard og Lars Morell. Og så er kataloget naturligvis trykt på Eks-Skolens Trykkeri ApS. Og så det handler om solidaritet.

PETER MICHAEL HORNING
peter.michael.horning@pol.dk

En færøsk mester i sort og hvidt

Nordatlantens Brygge udstiller værker af Elinborg Lützen, som i levende live blev kendt som en fremragende grafiker, men en modvillig udstiller.

KUNST

Elinborg Lützen. Nordatlantens Brygge. Strandgade 91. Christianshavn. Arrangeret i samarbejde med Færøernes Kunstmuseum, Listasavn Føroya. Kurator og katalogforord: Bardur Jákupsson. Til 5. september. ♥♥♥♥♥♥♥♥

Netop som man gik og troede, at Færøerne med landskabets grønne farver, bygdernes klynger af små huse og det altid omskiftelige vejr er et jordisk paradys for malere med en palet fuld af farver, kommer der en grafiker og viser, endda sort på hvidt, at ånden på disse øer kan gribes og fastholdes i én eneste trykfarve.

Elinborg Lützen (1919-95) er navnet på den grafiker på Færøerne, der længe var den eneste. Hun gik stille med sin kun-

nen, men var en mester i at snitte og skære, i træ såvel som i linoleum. Ikke mindre effen var hun til at gøre sig de forunderligste forestillinger om det, hun ville skildre, også selv motiverne ikke befandt sig foran hendes næse. Den danske grafiker Povl Christiansen havde i 1950'erne vist hende, hvordan hun burde bære sig ad. Så hun lærte, hvad hun kunne, af hans teknik, men var gammel nok til at anvende den i forhold til sin egen stil, en stil, der i al fortællende underfundighed kan minde lidt om Mogens Zieler.

Når Elinborg Lützen arbejdede med inspirationen fra den færøske sagverden, skar hun – så at sige – ind til benet af det, der var folkeligt i folketroen. Det kan i den grad ses på Nordatlantens Brygge. Mens hun var lille, havde øernes beboere troet klippefast på, at naturen rummede mere liv, end øjet kunne se. Overtroen var længe næsten lige så stærk som troen, og den var stærk. Når mørket sænker sig over det lille samfund, kunne der ske så meget, som der ikke findes navn for.

En stor del af Elinborg Lützens grafik handler om at tro på det utrolige. Den egner sig ikke til en kirkes altertavle, men står sig bedre til en bog, og forfatterne og forlagene på øerne havde ofte bud efter hendes evner. Især de færøske eventyrer for børn havde altid arbejde til en grafi-

UDSIGT. Grafikerne Elinborg Lützen er født i Klaksvig, og billedet viser udsigten fra kunstnerens barndomshjem.

ker, der kunne forene teknisk dygtighed med fantasi. Det er et pænt udvalg af denne illustrationsgrafik, der skaber udstillingens 'røde' tråd, som altså er sort.

Povl Christiansen sagde, at findes der illustrationer i en bog, må de kun fornemmes. Lützens grafik mere end fornemmes. Når hendes blade er hængt op på en væg, virker de på en anden og mere direkte måde, end de ville gøre i en bog. Men i udstillingens regi efterlyser Ingeborg Lützens værker ikke den tekst, som de skal illustrere. De er suveræne udsagn og forsvare deres egen tilstedeværelse i rummet. Titlerne er korte, som f.eks. 'Historiebillede, Dømedag', hvor døddinge dukker frem i dunkelheden. Ingeborg Lützens grafik kan tangere det humoristiske, det underfundige, men den er aldrig lavet for morskabs skyld. Man kan godt gå gennem en hård tilværelse med et lille smil på læben, selv om man ved, at man hele tiden har døden i hælene. Det er den stemning, som hendes blade efterlader. I en velinformeret katalogartikel tegner Bardur Jákupsson – selv maler – omridset af en kunstner, der var fæmælt omkring betydningen og indholdet af sine værker. Så hvis der en betydning – og en mission – må enhver finde den i forhold til sig selv.

peter.michael.horning@pol.dk